

บทที่ 3

การซื้อขายข้าวในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ข้าวขาว 5%

พันธุ์ข้าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอันดับแรกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยไม่ต้องเพิ่มต้นทุนการผลิต ถ้าใช้พันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดมีความต้านทานต่อโรคแมลง และมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นแล้วจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการผลิตข้าวหรือเป็นการลดต้นทุนการผลิตข้าวได้เป็นอย่างดี

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว ได้ดำเนินงานปรับปรุงพันธุ์ข้าวมาอย่างต่อเนื่องจนได้ข้าวพันธุ์รับรอง พันธุ์แนะนำ และพันธุ์ทั่วไปให้เกษตรกรปลูกในระบบนิเวศต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งพันธุ์ข้าวนาสวน ข้าวไร่ ข้าวขึ้นน้ำ ข้าวน้ำลึก ฤดูพืชเมืองหนาว และข้าวญี่ปุ่น จำนวน 93 พันธุ์ (คูตาราง 6 ประกอบ)

พันธุ์ข้าวเหล่านี้มีทั้งชนิดข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ซึ่งมีทั้งพันธุ์ที่ปลูกเฉพาะในปีและปลูกได้ตลอดปี และพันธุ์ข้าวหอม พันธุ์ข้าวส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีความต้านทานต่อโรคและแมลงที่สำคัญ มีคุณภาพการหุงต้มตามความต้องการของผู้บริโภค ตลอดจนทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำคัญ อย่างไรก็ตามงานปรับปรุงพันธุ์ข้าวยังคงต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพราะพันธุ์ที่ออกแนะนำแล้วปัจจุบันบางพันธุ์เกษตรกรอาจจะยังคงนิยมปลูกอยู่ แต่บางพันธุ์เกษตรกรอาจเลิกปลูกเนื่องจากมีข้อด้อยบางประการ การนำเอาพันธุ์ข้าวเหล่านั้นไปใช้ของเกษตรกรจึงเป็นไปได้ในลักษณะของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในระยะที่ออกพันธุ์ข้าว นั้นเท่านั้น รวมทั้งบางพันธุ์เมื่อแนะนำให้ปลูกไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วอาจไม่มีความเหมาะสมในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง หรือโรคแมลงศัตรูข้าวมีการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งต้องหาพันธุ์ที่มีคุณภาพดีตามความต้องการของตลาดโลก

และมีศักยภาพในการแข่งขันกับตลาดโลกได้ จึงต้องดำเนินงานปรับปรุงพันธุ์โดยไม่มีที่
สิ้นสุด (คูตาราง 6 ประกอบ) (กรมการข้าว, 2553)

ตาราง 6

ข้าวพันธุ์รับรอง พันธุ์แนะนำ และพันธุ์ทั่วไป		(หน่วย: พันธุ์)
พันธุ์ข้าว	คุณสมบัติ	พันธุ์
ข้าวนาสวน	พันธุ์ไวต่อช่วงแสง	35
ข้าวนาสวน	พันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง	29
ข้าวขึ้นน้ำ	พันธุ์ไวต่อช่วงแสง	5
ข้าวน้ำลึก	พันธุ์ไวต่อช่วงแสง	5
ข้าวน้ำลึก	พันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง	1
ข้าวไร่	พันธุ์ไวต่อช่วงแสง	7
ข้าวไร่	พันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง	1
ข้าวแดงหอม	พันธุ์ไวต่อช่วงแสง	1
ข้าวแดงหอม	พันธุ์ไม่ไวต่อช่วงแสง	1
ข้าวญี่ปุ่น		2
ข้าวสาลี		4
ข้าวบาร์เลย์		2

ที่มา. จาก องค์ความรู้เรื่องข้าว, โดย กรมการข้าว, 2553, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553, จาก
<http://www.ricethailand.go.th>

ชนิดของข้าวขาว

ตามประกาศของกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง มาตรฐานสินค้าข้าว พ.ศ. 2540 ได้แบ่ง
ข้าวออกเป็น 4 ประเภท คือ ข้าวขาว ข้าวกล้อง ข้าวเหนียวขาว และข้าวเหนียว ซึ่งข้าวขาวยัง
สามารถแบ่งออกเป็น 13 ชนิด ดังนี้ (กรมการค้าต่างประเทศ, 2553ก)

1. ข้าวขาว 100% ชั้น 1 ต้องมีพื้นขาว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาวชั้น 1 ไม่น้อยกว่า
ร้อยละ 70.0 นอกนั้นเป็นข้าวเมล็ดยาว ชั้น 2 ในจำนวนทั้งหมดนี้อาจมีข้าวเมล็ดยาวชั้น 3

ได้ไม่เกินร้อยละ 5.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ดไม่น้อยกว่าร้อยละ 60.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 8.0 ส่วนไม่เกินร้อยละ 4.0 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 8.0 ส่วนขึ้นไป ข้าวที่อาจมีปนได้ ข้าวเมล็ดทองไข่ ไม่เกินร้อยละ 3.0 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 1.5 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 5 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม และระดับการสีดีพิเศษ

2. ข้าวขาว 100% ชั้น 2 ต้องมีพื้นขาว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาวชั้น 1 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40.0 นอกนั้นเป็นข้าวเมล็ดยาวชั้น 2 และหรือชั้น 3 ในจำนวนทั้งหมดนี้ อาจมีข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 5.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 8.0 ส่วน ไม่เกินร้อยละ 4.0 ในจำนวนนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวไม่ถึง 5.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 0.5 และปลายข้าวขาวชิว้น ไม่เกินร้อยละ 0.1 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 8.0 ส่วนขึ้นไป ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 0.2 ข้าวเมล็ดทองไข่ ไม่เกินร้อยละ 6.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 0.25 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 1.5 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 7 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดฟิซอื่น และวัตถุอื่นใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไม่เกินร้อยละ 0.2 ระดับการสีดีพิเศษ

3. ข้าวขาว 100% ชั้น 3 ต้องมีพื้นขาว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาวชั้น 1 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30.0 นอกนั้นเป็นข้าวเมล็ดยาวชั้น 2 และหรือชั้น 3 ในจำนวนทั้งหมดนี้ อาจมีข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 5.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 8.0 ส่วน ไม่เกินร้อยละ 5.0 ในจำนวนนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวไม่ถึง 5.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 0.5 และปลายข้าวขาวชิว้น ไม่เกินร้อยละ 0.1 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 8.0 ส่วนขึ้นไป ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 0.2 ข้าวเมล็ดทองไข่ ไม่เกินร้อยละ 6.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 0.25 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 1.5 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 7 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดฟิซอื่น และวัตถุอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไม่เกินร้อยละ 0.2 ระดับการสีดีพิเศษ

4. ข้าวขาว 5% ต้องมีพื้นข้าว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาว ชั้น 1 ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20.0 นอกนั้นเป็นข้าวเมล็ดยาว ชั้น 2 และหรือชั้น 3 ในจำนวนทั้งหมดนี้ อาจมี ข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 10.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 3.5 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 7.5 ส่วน ไม่เกินร้อยละ 7.0 ในจำนวนทั้งหมดนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวไม่ถึง 3.5 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรง เบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 0.5 และปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 0.1 นอกนั้นเป็นต้นข้าว ที่มีความยาวตั้งแต่ 7.5 ส่วนขึ้นไป ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดแดงและหรือข้าว เมล็ดสีดำกว่ามาตรฐาน ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 0.5 ข้าวเมล็ด- ท้องไข่ ไม่เกินร้อยละ 6.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 0.25 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกิน ร้อยละ 1.5 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 10 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดพืชอื่น และวัตถุอื่น ใดๆอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ไม่เกินร้อยละ 0.3 ระดับการสีดี

5. ข้าวขาว 10% ต้องมีพื้นข้าว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาว ชั้น 1 ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10.0 นอกนั้นเป็นข้าวเมล็ดยาว ชั้น 2 และหรือชั้น 3 ในจำนวนทั้งหมดนี้ อาจมี ข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 15.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 55.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 3.5 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 7.0 ส่วน ไม่เกินร้อยละ 12.0 ในจำนวนทั้งหมดนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวไม่ถึง 3.5 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรง เบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 0.7 และปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 0.3 นอกนั้นเป็นต้นข้าว ที่มีความยาวตั้งแต่ 7.0 ส่วนขึ้นไป ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดแดงและหรือข้าว เมล็ดสีดำกว่ามาตรฐาน ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเมล็ด- ท้องไข่ ไม่เกินร้อยละ 7.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 0.5 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 1.5 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 15 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดพืช อื่น และวัตถุอื่น ใดๆอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ไม่เกินร้อยละ 0.4 ระดับการสีดี

6. ข้าวขาว 15% ต้องมีพื้นข้าว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาว ชั้น 1 ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5.0 นอกนั้นเป็นข้าวเมล็ดยาว ชั้น 2 และหรือชั้น 3 ในจำนวนทั้งหมดนี้ อาจมีข้าว เมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 30.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 55.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 3.0 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึง 6.5 ส่วน ไม่เกินร้อยละ 17.0 ใน

จำนวนทั้งหมดนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวไม่ถึง 3.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 2.0 และปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 0.5 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 6.5 ส่วนขึ้นไป ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดแดงและหรือข้าวเมล็ดสีต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่เกินร้อยละ 5.0 ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเมล็ดท้องไข้ ไม่เกินร้อยละ 7.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 15 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดพืชอื่น และวัตถุอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ไม่เกินร้อยละ 0.4 ระดับการสีดีปานกลาง

7. ข้าวขาว 25% เลิศ ต้องมีพื้นข้าว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาว ชั้น 1 ชั้น 2 และชั้น 3 อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน โดยอาจมีข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 50.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 28.0 ในจำนวนนี้อาจมีปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 1.0 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดแดงและหรือข้าวเมล็ดสีต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่เกินร้อยละ 5.0 ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเมล็ดท้องไข้ ไม่เกินร้อยละ 7.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 15 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดพืชอื่น และวัตถุอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไม่เกินร้อยละ 1.0 ระดับการสีดีปานกลาง

8. ข้าวขาว 25% ต้องมีพื้นข้าว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาว ชั้น 1 ชั้น 2 และชั้น 3 อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน โดยอาจมีข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 50.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 28.0 ในจำนวนนี้อาจมีปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 2.0 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดแดงและหรือข้าวเมล็ดสีต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่เกินร้อยละ 7.0 ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเมล็ดท้องไข้ ไม่เกินร้อยละ 8.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 20 เมล็ดต่อข้าว

1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดพีชอื่น และวัตถุอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไม่เกินร้อยละ 2.0 ระดับการสี สีธรรมชาติ แต่ไม่เกินสีดีปานกลาง

9. ข้าวขาว 35% ต้องมีพื้นข้าว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาว ชั้น 1 ชั้น 2 และชั้น 3 อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน โดยอาจมีข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 50.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 32.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 40.0 ในจำนวนนี้อาจมีปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 2.0 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป ข้าว และสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดแดงและหรือข้าวเมล็ดสีต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่เกินร้อยละ 7.0 ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเมล็ดท้องไข่ ไม่เกินร้อยละ 10.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 20 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดพีชอื่น และวัตถุอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไม่เกินร้อยละ 2.0 ระดับการสี สีธรรมชาติ แต่ไม่เกินสีดีปานกลาง

10. ข้าวขาว 45% ต้องมีพื้นข้าว ประกอบด้วย ข้าวเมล็ดยาว ชั้น 1 ชั้น 2 และชั้น 3 อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน โดยอาจมีข้าวเมล็ดสั้นได้ไม่เกินร้อยละ 50.0 ส่วนผสม ประกอบด้วย ข้าวเต็มเมล็ด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 28.0 ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 50.0 ในจำนวนนี้อาจมีปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 3.0 นอกนั้นเป็นต้นข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป ข้าว และสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเมล็ดแดงและหรือข้าวเมล็ดสีต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่เกินร้อยละ 7.0 ข้าวเมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวเมล็ดท้องไข่ ไม่เกินร้อยละ 10.0 ข้าวเมล็ดเสีย ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 2.0 ข้าวเปลือก ไม่เกิน 20 เมล็ดต่อข้าว 1 กิโลกรัม ข้าวเมล็ดลีบ ข้าวเมล็ดอ่อน เมล็ดพีชอื่น และวัตถุอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไม่เกินร้อยละ 2.0 ระดับการสี สีธรรมชาติ แต่ไม่เกินสีดีปานกลาง

11. ข้าวขาวหักเอวันเลิศพิเศษ ต้องเป็นข้าวที่ได้จากการสีข้าวขาว 100% และมีส่วนผสมของเมล็ดข้าว ประกอบด้วย ข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ไม่เกินร้อยละ 10.0 นอกนั้นเป็นข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 5.0 ส่วนขึ้นไป ในจำนวนทั้งหมดนี้อาจมีข้าวเต็มเมล็ดได้ไม่เกินร้อยละ 15.0 และปลายข้าวขาวสีวัน

ไม่เกินร้อยละ 1.0 ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 1.5 ในจำนวนนี้อาจมีปลายข้าวเหนียวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 0.5 วัตถุอื่น ไม่เกินร้อยละ 0.5

12. ข้าวขาวหักเอวันเลิศ ต้องเป็นข้าวที่ได้จากการสีข้าวขาว 100% ข้าวขาว 5% และข้าวขาว 10% และมีส่วนผสมของเมล็ดข้าว ประกอบด้วย ข้าวหักที่มีความยาว ไม่ถึง 6.5 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ทั้งจำนวน ในจำนวนทั้งหมดนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 6.5 ส่วนขึ้นไป และข้าวเต็มเมล็ดรวมกัน ไม่เกินร้อยละ 15.0 และปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 5.0 ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 1.5 ในจำนวนนี้อาจมีปลายข้าวเหนียวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 0.5 วัตถุอื่น ไม่เกินร้อยละ 0.5

13. ข้าวขาวหักเอวันพิเศษ ต้องเป็นข้าวที่ได้จากการสีข้าวขาว 15% ข้าวขาว 25% เลิศ และมีส่วนผสมของเมล็ดข้าว ประกอบด้วย ข้าวหักที่มีความยาวไม่ถึง 6.5 ส่วน และไม่ผ่านตะแกรงเบอร์ 7 ทั้งจำนวน ทั้งหมดจำนวน ในจำนวนทั้งหมดนี้อาจมีข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 6.5 ส่วนขึ้นไปและข้าวเต็มเมล็ดรวมกัน ไม่เกินร้อยละ 15.0 และปลายข้าวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 6.0 ข้าวและสิ่งที่มีปนได้ ข้าวเหนียวขาว ไม่เกินร้อยละ 2.5 ในจำนวนนี้อาจมีปลายข้าวเหนียวขาวสีวัน ไม่เกินร้อยละ 0.5 วัตถุอื่น ไม่เกินร้อยละ 1.0

สาเหตุของการนำข้าวขาวมาซื้อขายล่วงหน้า

สาเหตุที่เลือกข้าวสารขาวเข้ามาซื้อขายล่วงหน้า เนื่องจากข้าวสารขาว 5% เป็นข้าวที่มีปริมาณการซื้อขายมาก และคนไทยนิยมบริโภคมากกว่าข้าวประเภทอื่นๆ ในขณะที่ชาวญี่ปุ่นนิยมบริโภคข้าวเมล็ดสั้นที่นุ่มและเหนียวเป็นข้าวสายพันธุ์ "จาปอนิกา" ที่ไม่ค่อยไวต่อแสงและปลูกได้ดีในเขตอบอุ่น เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ข้าวหอมบาสมาดีเป็นที่นิยมในเอเชียใต้แต่กลับไม่เป็นที่นิยมในแถบอื่น ๆ เกษตรกรไทยจึงปลูกข้าวเมล็ดยาวพันธุ์ที่เมื่อสีแล้ว เป็นข้าวสารขาวมากกว่าข้าวพันธุ์อื่น โรงสีก็เช่นเดียวกัน นิยมซื้อข้าวพันธุ์ที่สีเป็นข้าวสารขาวจากชาวนาหรือพ่อค้าคนกลางมากกว่าซื้อข้าวพันธุ์อื่น

ข้าวขาว 5% สามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการปรับปรุงคุณภาพเป็นข้าวขาวชนิดต่าง ๆ ได้เป็นข้าวขาว 100% ชั้น 2 หรือข้าวขาว 10% ได้ง่าย ข้าวขาว 5% มีมาตรฐานที่ชัดเจนตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ปี พ.ศ. 2540 ดังนั้น จึงสามารถใช้เป็นตัวแทนของข้าว

ชนิดอื่น ๆ ในการประกันความเสี่ยงได้ (ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ค)

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ประวัติความเป็นมา

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (2553ช) ได้อธิบายถึง ประวัติความเป็นมาขององค์กร ไว้ว่า ความพยายามในการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าในประเทศไทยนั้นนับได้ว่าใช้เวลานานเป็นอย่างมาก ความคิดในการตั้งตลาดล่วงหน้าในประเทศไทยมีขึ้นมานานแล้ว เนื่องจากเห็นแบบอย่างของตลาดล่วงหน้าในต่างประเทศ ซึ่งในประเทศเหล่านั้นใช้ตลาดล่วงหน้าในการป้องกันความเสี่ยง และเป็นการค้นพบราคาในอนาคตซึ่งแยกจากตลาดที่ดำเนินการซื้อขายปกติ ย้อนไปเมื่อปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลต้องการปกป้องผู้มีรายได้น้อยที่จะถูกกดโกงจากธุรกิจแชร์ หรือการลงทุนในธุรกิจซื้อขายล่วงหน้าหรือที่รู้จักกันในนาม “คอมมอดิตี” และได้ดำเนินการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ขึ้นมาเพื่อป้องกันประชาชนถูกฉ้อโกง แต่ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และร่างดังกล่าวยังไม่ได้ผ่านการพิจารณาจากรัฐสภา

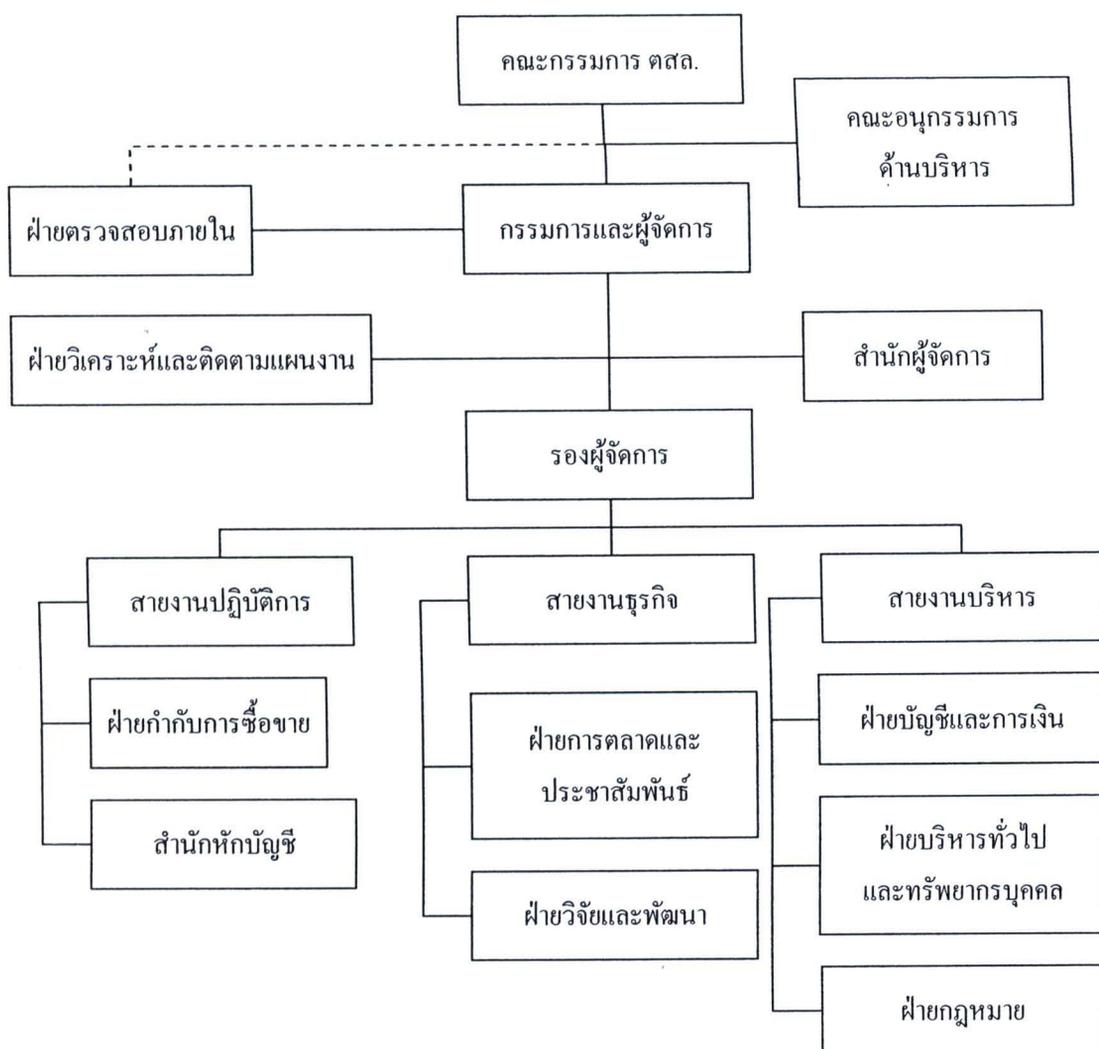
จนกระทั่งล่วงเลยมาถึงปี พ.ศ. 2526 กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ทำการศึกษาปรับปรุงระบบตลาดสินค้าเกษตรและเห็นชอบให้มีการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า และต่อมาในปี พ.ศ. 2529 กรมการค้าภายในได้นำมาศึกษาต่อ เนื่องจากตลาดข้าวโพดในประเทศทำการซื้อขายล่วงหน้ามีปัญหาการไม่ปฏิบัติตามสัญญา และเห็นชอบให้มีการจัดตั้งตลาดล่วงหน้าขึ้นเช่นเดียวกัน และในปี พ.ศ. 2531 มีความพยายามจากภาคเอกชนในการตั้งบริษัท บางกอกคอมมอดิตี เอ็กซ์เชนจ์ จำกัดเพื่อประกอบธุรกิจการซื้อขายล่วงหน้า แต่รัฐบาลไม่เห็นชอบให้จัดตั้ง เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายควบคุมการทำธุรกิจซื้อขายล่วงหน้าโดยตรง และรัฐบาลเห็นว่าควรแยกกฎหมายควบคุมการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าจากธุรกิจแชร์

ปี พ.ศ. 2532 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร้องขอให้กระทรวงพาณิชย์จัดทำโครงสร้างตลาดซื้อขายล่วงหน้าอย่างพารา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2534 กระทรวงพาณิชย์ได้

มอบหมายให้กรมการค้าภายในยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับกิจการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า คือ ยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 และได้มีการปรับปรุงร่างหลายครั้งหลาย รัฐบาล จนกระทั่งสุดท้ายผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาและได้นำขึ้นทูลเกล้าเพื่อลง พระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2542

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) จึงเป็นองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าปี พ.ศ. 2542 และเป็นตลาดสินค้า เกษตรล่วงหน้าเพียงตลาดเดียว มีฐานะเป็นนิติบุคคลอิสระ โดยภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางในการซื้อขาย สินค้าเกษตรล่วงหน้าภายใต้กฎระเบียบที่ชัดเจน และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ซื้อ และผู้ขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า และเพื่อให้การจัดตั้งตลาดที่มีการซื้อขายล่วงหน้า บรรลุวัตถุประสงค์คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ให้นำเงินจาก กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรจำนวน 600 ล้านบาทเพื่อใช้ในการจัดตั้ง สำนักงาน คณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.) และตลาดสินค้าเกษตร- ล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยชุดแรกได้รับการ แต่งตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2544 และตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าได้เริ่ม เปิดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ตลาดสินค้าเกษตร- ล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ได้กำหนดโครงสร้างองค์กร (ดูภาพ 5 ประกอบ)

ภาพ 5 โครงสร้างองค์กรตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ที่มา. จาก โครงสร้างองค์กร, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553จ, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553, จาก http://www.afet.or.th/v081/thai/corporate/organization_chart.php

กลไกการทำงานของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

การซื้อขายสินค้าล่วงหน้าประกอบไปด้วยผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งเป็นสมาชิกของตลาด จะต้องซื้อขายผ่าน “นายหน้าซื้อขายล่วงหน้า” ซึ่งเป็นสมาชิกของตลาด สมาชิกของตลาดจะต้องได้รับใบอนุญาตจากเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นลำดับแรก ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับการซื้อ-

ขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ากำหนด จากนั้นต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการตลาดเพื่อเป็นสมาชิกของตลาด (ชัยวัฒน์ สหสกุล, 2547, หน้า 40-58)

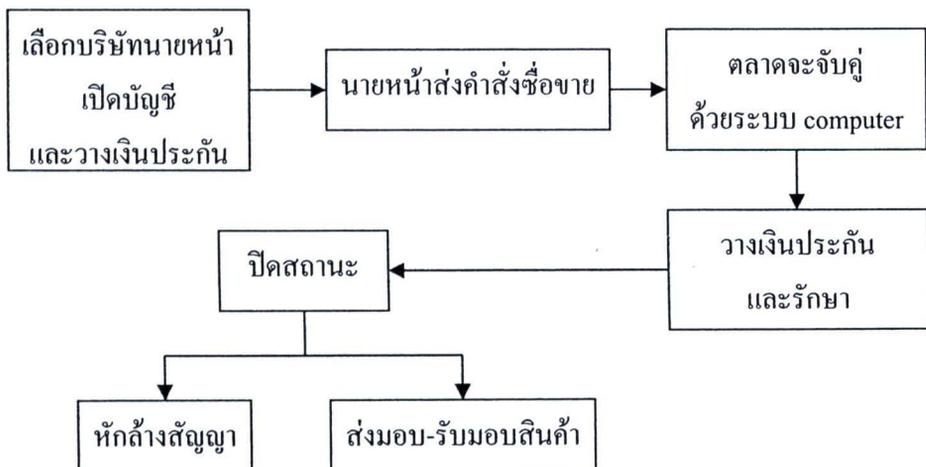
ลูกค้าที่จะเข้ามาทำการซื้อขายในตลาดล่วงหน้าต้องเปิดบัญชีซื้อขายกับนายหน้าซื้อขายล่วงหน้า นอกจากนี้ก่อนที่จะได้รับการซื้อขายจากตลาด ลูกค้าจะต้องวางเงินประกันขั้นต้น (initial margin requirement) โดยอัตราเงินประกันขั้นต้นจะเป็นร้อยละของขนาดสินค้าที่ทำการซื้อขายล่วงหน้า (เช่น ร้อยละ 5) การเรียกเก็บเงินประกันถือเป็นกลไกหนึ่งของการลดความเสี่ยง จากการบิดพลิ้วสัญญาของคู่สัญญาซื้อขายล่วงหน้า

เมื่อเปิดบัญชีและวางเงินประกันขั้นต้นแล้ว ลูกค้าสามารถส่งคำสั่งซื้อขายผ่านนายหน้าซื้อขายล่วงหน้า ในกรณีที่นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าเป็นสมาชิกอยู่แล้ว สมาชิกดังกล่าวสามารถส่งคำสั่งซื้อขายไปยังตลาดเพื่อจับคู่การซื้อขาย ในกรณีที่นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าวมิใช่เป็นสมาชิกตลาด นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าว ต้องส่งคำสั่งซื้อขายของลูกค้าตนผ่านสมาชิกตลาดก่อน หลังจากนั้นสมาชิกตลาดก็ส่งคำสั่งดังกล่าวไปยังตลาดเพื่อจับคู่การซื้อขาย

หน้าที่หลักของตลาดซื้อขายล่วงหน้า คือ การเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าเป็นศูนย์กลางที่ผู้ซื้อและผู้ขายมารวมกัน การทำงานของตลาดซื้อขายล่วงหน้าจึงครอบคลุมถึงการเป็นผู้กำหนดประเภทสินค้าและมาตรฐานของสินค้าที่เข้ามาซื้อขายในตลาด เป็นผู้กำหนดระบบการซื้อขายและการหักบัญชี ซึ่งเกี่ยวกับระบบการส่งมอบรับมอบสินค้าและมีบทบาทในการปิดสถานะที่ซื้อขายในตลาด โดยที่ตลาดสินค้านี้จำเป็นต้องมีกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้า (ดูภาพ 6 ประกอบ)

เมื่อบุคคลผู้สนใจต้องการทำการซื้อขายสินค้าในตลาดล่วงหน้า นั้น ต้องทำการเปิดบัญชีกับบริษัทนายหน้าที่จดทะเบียนขึ้นเป็นสมาชิกกับตลาดล่วงหน้าของประเทศนั้น ๆ พร้อมเอกสารประกอบการเปิดบัญชี คือ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และหลักฐานทางการเงิน อาทิ สำเนาบัญชีธนาคาร โดยมีเอกสารสัญญาคำขอเปิดบัญชี แบบเปิดเผยความเสี่ยง และสัญญานายหน้าซื้อขายล่วงหน้า เมื่อเอกสารทุกอย่างดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จึงสามารถส่งคำสั่งซื้อขายได้ โดยจะต้องวางเงินประกันขั้นต้นกับบริษัทนายหน้าเสียก่อนจึงจะสามารถส่งคำสั่งซื้อขายได้ เมื่อวางเงินประกันขั้นต้นเรียบร้อยแล้วสามารถส่งคำสั่งซื้อขายผ่านเจ้าหน้าที่การตลาดหรือจะส่งคำสั่ง

การซื้อขายเองทางอินเทอร์เน็ตโดยตรงก็ได้ แต่ต้องเปิดบัญชีซื้อขายทางอินเทอร์เน็ตกับบริษัทนายหน้าอีกหนึ่งฉบับ จากนั้นเมื่อส่งคำสั่งไปแล้วเงินประกันก็จะถูกเรียกเก็บตามที่ตลาดกำหนด และจะมีการปรับสถานะทางการเงินทุกวัน โดยเมื่อเงินประกันขั้นต่ำ (initial margin) ต่ำกว่าเงินประกันขั้นต่ำ (maintenance margin) ทางบริษัทนายหน้าจะเรียกเก็บเงินประกันเพิ่ม ให้เท่ากับเงินประกันขั้นต่ำ โดยสำนักหักบัญชีเป็นผู้เรียกเก็บเงินจากบริษัทนายหน้าก่อน และเมื่อลูกค้าต้องการปิดสถานะไม่ว่าจะเป็นการทำกำไรหรือขาดทุน ก็โดยการปิดสถานะตรงกันข้ามกับสถานะที่เปิดไว้ อาทิ ถ้าเปิดสถานะขายไว้ก็ปิดสถานะซื้อออกไป หรือต้องการสินค้าจริง ๆ ก็สามารถรอจนถึงครบกำหนดการส่งมอบก็จะเข้าขั้นตอนการส่งมอบและการเรียกเก็บเงินประกันเพิ่มจากประมาณ 5% เป็น 25% เพื่อป้องกันการบิดพลิ้วในสัญญา โดยจะส่งมอบสินค้า ณ สถานที่ตามที่ตลาดกำหนดต่อไป

ภาพ 6 กลไกการซื้อขายสินค้าในตลาดล่วงหน้า

ที่มา. จาก กลไกขั้นตอนการซื้อขาย, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ก, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.afet.or.th/v081/thai/learning/publication.php>

บทบาทของสำนักหักบัญชี

เนื่องจากการที่สำนักหักบัญชี (clearing house) ต้องเป็นคู่สัญญากลาง (central counterparty) ให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ขาย สัญญาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า สำนักหักบัญชีจึงเป็นผู้รับประกันการชำระราคาและรับประกันการปฏิบัติตามภาระผูกพัน

ที่เกิดจากการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในตลาด ตามจำนวนและเวลาที่ได้ตกลงไว้ ซึ่งด้วยบทบาทดังกล่าวจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งเสริมสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าอีกด้วย

การรับประกันของสำนักหักบัญชีดังกล่าว ทำให้สำนักหักบัญชีเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงที่จะไม่สามารถปฏิบัติตามภาระผูกพันของคู่สัญญาจริง (credit risk) ได้ ดังนั้น สำนักหักบัญชีจึงต้องพัฒนามาตรการในการบริหาร ติดตามและควบคุมความเสี่ยงของสมาชิกสำนักหักบัญชี

มาตรการขั้นแรก เป็นมาตรการที่ช่วยลดความเสี่ยงจากการที่สมาชิกจะไม่สามารถปฏิบัติตามภาระผูกพันที่สมาชิกมีอยู่กับสำนักหักบัญชีได้ตรงตามเวลาที่กำหนด (credit risk) สำนักหักบัญชีจึงต้องกำหนดคุณสมบัติทางการเงินของผู้ที่จะเป็นสมาชิกสำนักหักบัญชี (สมาชิกตลาด) เพื่อลดร่องรอยเฉพาะสมาชิกที่มีความเข้มแข็งทางการเงินที่จะแบกรับความเสี่ยงของลูกค้ายของสมาชิกได้ระดับหนึ่ง นอกจากนี้สำนักหักบัญชียังต้องติดตามดูแลฐานะการเงินของสมาชิกอย่างใกล้ชิด พิสูจน์ได้ว่ามาตรการนี้เป็นขั้นตอนแรกในการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของตลาดซื้อขายล่วงหน้า (first line of defense) โดยเป็นการจัดการของสำนักหักบัญชีไปยังสมาชิกของสำนักหักบัญชี (broker)

มาตรการขั้นที่สอง เป็นมาตรการที่จะจัดการกับความเสี่ยงทางการตลาด (market risk) หรือความเสี่ยงทางด้านราคา (price risk) ที่จะส่งผลต่อความเสี่ยงด้านเครดิตของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยสำนักหักบัญชีมีการกำหนดให้สมาชิกต้องวางหลักประกันที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงราคาของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยการกำหนดให้ต้องมีหลักประกันขั้นต้นหรือที่เรียกว่า “performance bond” ซึ่งหมายถึง เงินทุนที่จะต้องถูกเรียกเก็บไว้เพื่อใช้เป็นหลักประกันจากผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ระบบบัญชีหลักประกันจึงจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สองในการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของตลาด (Second Line of Defense--SLD) โดยเป็นการจัดการเป็นลำดับขั้นจากสำนักหักบัญชีไปยังสมาชิกของสำนักหักบัญชี (broker) ขั้นตอนต่อมาสมาชิก (ลูกค้าย) เป็นลำดับต่อไป โดยมีหลักการของการเรียกเก็บหลักประกัน (margin principle) สรุปได้โดยสังเขปดังนี้ (ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ฉ)

1. สำนักหักบัญชีจะเรียกเก็บหลักประกันจากผู้ที่มีฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (futures contract) ครอบคลุมอายุของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า นั้น โดยจะเรียกเก็บจากผู้ซื้อ (long position) และผู้ขาย (short position) ในทุก ๆ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ทำการซื้อขาย เนื่องจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสัญญา มีภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญาครบถ้วนที่ยังไม่ปิดฐานะในสัญญา (close out) และสัญญาซื้อขายล่วงหน้า นั้นยังไม่หมดอายุ

2. สำนักหักบัญชีจะคำนวณหลักประกันและเรียกเก็บหลักประกันแบบรวม (gross margining) กล่าวคือ ในการคำนวณและเรียกเก็บหลักประกันนั้น สำนักหักบัญชีจะไม่นำฐานะในสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในบัญชีสมาชิก (house account) และบัญชีลูกค้าสมาชิก (client account) มาหักกลบลบกัน และไม่นำฐานะในสัญญา มาหักกลบลบกันเช่นเดียวกัน ยกเว้นลูกค้ารายเดียวกันสามารถหักกลบลบกันได้ หรือในสมาชิกรายเดียวกันสามารถหักกลบลบกันได้เช่นกัน

3. สำนักหักบัญชีจะเรียกเก็บหลักประกัน บันทึกบัญชีหลักประกันและเก็บรักษาหลักประกันแยกจากกัน ระหว่างหลักประกันของสมาชิกและหลักประกันของลูกค้าของสมาชิก

4. สำนักหักบัญชีกำหนดให้สมาชิกต้องเรียกหลักประกันจากลูกค้าของสมาชิก ไม่น้อยกว่าหลักประกันที่สำนักหักบัญชีเรียกเก็บจากสมาชิก

โดยหลักประกันที่กำหนดโดยสำนักหักบัญชีมีหลายประเภทแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการเก็บหลักประกัน สามารถแสดงโดยสังเขปตามชนิดหลักประกัน (type of margin) และวัตถุประสงค์ของการเก็บหลักประกันในแต่ละประเภท (ดูตาราง 7 ประกอบ)

การกำหนดมาตรฐานสัญญาการซื้อขายล่วงหน้า

ในปัจจุบันตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยมีสินค้าเกษตรที่อ้างอิงสำหรับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอยู่ 4 ประเภท ดังนี้

1. มันสำปะหลังเส้น (tapioca chip)
2. ข้าวขาว 5% (white rice 5%)
3. ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 (Thai hom mali rice)

4. ยางแผ่นรมควันชั้น 3 (ribbed smoke sheet 3)

โดยในการซื้อขายล่วงหน้าผ่านสัญญาซื้อขายล่วงหน้า นั้น จะต้องมีข้อกำหนดเงื่อนไขของการซื้อขายตามข้อตกลงที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานจากตลาดซื้อขายล่วงหน้า ดังตาราง 7 จะเห็นได้ว่ามาตรฐานของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า นั้น มีขึ้นเพื่อประสิทธิภาพของการซื้อขาย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อสภาพคล่องของตลาด การกำหนดมาตรฐานจะเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติ อาทิ คุณภาพของสินค้าเกษตรอ้างอิงที่ต้องส่งมอบ หน่วยของการซื้อขายไปจนถึงวิธีการส่งมอบตลอดจนกลไกการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอื่น อาทิ อัตราการขึ้นลงของราคารวมไปถึงจำนวนของสัญญาที่ผู้ค้าสามารถถือครองข้อตกลงได้ ดังนั้น นักลงทุน ผู้ค้าที่จะเข้ามาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดซื้อขายล่วงหน้าจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในมาตรฐานต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าก่อนเข้ามาทำการซื้อขาย

อย่างไรก็ดี มาตรฐานที่กำหนดโดยตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า สามารถส่งผลให้เกิดข้อจำกัดได้เช่นกัน กล่าวคือ มาตรฐานที่กำหนดอาจไม่สามารถครอบคลุมความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของผู้ที่เกี่ยวข้องในสินค้าเกษตรได้ทุกกลุ่มและหรือทุกประเภท อาทิ ผู้ที่ต้องการกำจัดความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ยางพาราประเภทน้ำยางข้น ที่ในปัจจุบันไม่สามารถมีการซื้อขายล่วงหน้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอ้างอิงบนน้ำยางข้นในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยได้ ดังนั้นเมื่อต้องการใช้สัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อกำจัดความเสี่ยงของการผันผวนด้านราคาของน้ำยางข้น จึงต้องเลือกใช้สัญญาที่อ้างอิงกับยางแผ่นรมควันชั้น 3 แทน ซึ่งส่งผลให้สามารถกำจัดความเสี่ยงได้บางส่วนแต่ไม่ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาถึงการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับขนาดของสัญญา (จำนวนหน่วยของสินค้าเกษตรที่ใช้ในการส่งมอบต่อหนึ่งสัญญา) จะพบว่าจำนวนที่กำหนดสามารถส่งผลต่อสภาพคล่องของการซื้อขายสัญญาล่วงหน้าได้ โดยถ้ามีจำนวนหน่วยต่อสัญญาสูง จะส่งผลต่อมูลค่าของสัญญาที่สูงตามไปด้วยและจะเป็นผลกระทบในด้านลบต่อสภาพคล่องได้เนื่องจากจะทำให้ผู้ค้ามีต้นทุนในการซื้อขายต่อหน่วยสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2552, หน้า 71)

ตาราง 7

ชนิดหลักประกันและวัตถุประสงค์ของการเก็บหลักประกัน

หลักประกัน	วัตถุประสงค์ของการเก็บหลักประกัน
หลักประกันขั้นต้น (initial margin)	เพื่อครอบคลุมต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นจากการล้างฐานะในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า อันเป็นผลจากการเคลื่อนไหวของราคาซื้อขายล่วงหน้าในหนึ่งวัน ด้วยระดับความเชื่อมั่นที่เป็นมาตรฐานสากล
หลักประกันผันแปร (variation margin)	เพื่อมิให้มีการสะสมของขาดทุนหรือกำไรจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ยังมีภาระผูกพันอยู่เกินกว่าหนึ่งวัน
หลักประกันระหว่างวัน (intra-day margin)	เพื่อครอบคลุมต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นจากการล้างฐานะในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า อันเป็นผลจากความผันผวนอย่างรุนแรงของราคาซื้อขายล่วงหน้าในระหว่างวัน
หลักประกันระหว่างเดือน (inter-month spread margin)	เพื่อครอบคลุมต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นจากการล้างฐานะในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่มีอายุครบกำหนดของสัญญาต่างกันและมีฐานะตรงข้ามกัน
หลักประกันในเดือนส่งมอบ (delivery month margin)	เพื่อครอบคลุมต้นทุนที่อาจเกิดขึ้น ในขณะที่สัญญาใกล้ถึงกำหนดส่งมอบ จากการที่สมาชิกอาจไม่สามารถส่งมอบสินค้าอ้างอิง (underlying assets) ให้กับสำนักหักบัญชีภายในเวลาที่กำหนดได้

ที่มา. จาก สัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตร: หลักการและการประยุกต์ใช้กับตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (หน้า 56), โดย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กรุงเทพมหานคร, 2552, กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

มาตรฐานของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ในมุมมองของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า จะต้องพิจารณาให้มาตรฐานของสัญญาที่มีอยู่เป็นปัจจุบัน และสะท้อนความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยสามารถพิจารณามาตรฐานของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% (ดูตาราง 8 ประกอบ) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กรุงเทพมหานคร, 2552, หน้า 71)

ตาราง 8

มาตรฐานของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5%

	ข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า
วันแรกที่เริ่มการซื้อขาย	2 เมษายน 2550
สินค้า	ข้าวขาว 5%
คุณภาพสินค้าที่ส่งมอบ	ข้าวขาว 5% ตามมาตรฐานกระทรวงพาณิชย์
หน่วยการซื้อขาย	15,000 กิโลกรัม หรือ 15 เมตริกตันต่อหนึ่งหน่วยการซื้อขาย
หน่วยการส่งมอบ	15,000 กิโลกรัม หรือ 15 เมตริกตันต่อหนึ่งหน่วยการส่งมอบ
วิธีการซื้อขาย	Computerized Continuous Trading
ราคาซื้อขาย	บาทต่อกิโลกรัม
อัตราการขึ้นลงของราคา (ช่วงราคา)	0.01 บาทต่อกิโลกรัม
อัตราการขึ้นลงของราคาสูงสุด ประจำวัน	0.80 บาทต่อกิโลกรัม (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 4 กันยายน 2552) อัตราดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตาม หลักเกณฑ์การปรับอัตรา ขึ้นลงของราคาสูงสุดประจำวัน (อัตราล่าสุด เท่ากับ 0.80 บาทต่อ กิโลกรัม)
จำนวนการถือครองข้อตกลง	ผู้เก็งกำไร (speculator) 1. ไม่เกิน 600 ข้อตกลงซื้อหรือขายล่วงหน้าในเดือนที่ครบกำหนด ส่งมอบ 2. ไม่เกิน 3,000 ข้อตกลงซื้อหรือขายล่วงหน้าของทุกเดือนรวมกัน ผู้ประกันความเสี่ยง (hedger) จำนวนตามที่ได้รับอนุญาตจากตลาด สินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย
อัตราเงินประกัน	อัตราเงินประกันล่าสุด (ดูตาราง 7 ตาราง 8 และตาราง 9 ประกอบ)
เวลาซื้อขาย	10.00 น. ถึง 15.45 น.
เดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ	เดือนใดเดือนหนึ่งไม่เกิน 12 เดือนล่วงหน้า
วันซื้อขายสุดท้าย	วันทำการที่ 10 ของเดือนส่งมอบ
วันส่งมอบสุดท้าย	วันทำการสุดท้ายของเดือนส่งมอบ

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า	
ทางเลือกในการส่งมอบและ รับมอบ (both options)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ผู้ซื้อผู้ขายที่ประสงค์จะส่งมอบรับมอบสินค้า แข็งความ- ประสงค์มายังตลาดตั้งแต่เวลา 08.30-12.00 น. ของวันทำการ ถัดจากวันซื้อขายสุดท้าย 2. หากผู้ซื้อผู้ขายไม่ได้ยื่นความประสงค์ที่จะส่งมอบรับมอบสินค้า หรือไม่ได้รับการจับคู่ให้ทำการส่งมอบรับมอบ ตลาดจะยุติ ฐานะการถือครองให้ด้วยการชำระส่วนต่างราคาด้วยเงิน (cash settlement)
ราคายุติสุดท้าย (final settlement price)	ราคายุติสุดท้าย คือ ค่าเฉลี่ย 3 วันย้อนหลัง ที่คำนวณจากค่ากลาง (mid-interval value) ของราคาข้าวขาว 5 เปอร์เซ็นต์ ประเภทข้าวใหม่ ณ ตลาดกรุงเทพมหานคร ประกาศโดยกรมการค้าภายใน บวกด้วย ค่าปรับปรุงคุณภาพข้าวเท่ากับ 0.30 บาทต่อกิโลกรัม โดยใช้ค่า ทศนิยม 2 ตำแหน่ง
การส่งมอบรับมอบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ณ คลังสินค้าที่ผู้ซื้อกำหนดในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดอยุธยา นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรปราการ นครนายก ฉะเชิงเทรา นนทบุรี และปทุมธานี 2. ผู้ขายรับผิดชอบค่าขนส่งสินค้าจนถึงในคลังสินค้าของผู้ซื้อ และผู้ซื้อรับผิดชอบค่าชั่งน้ำหนักและค่าตรวจสอบคุณภาพ

ที่มา. จาก ข้อมูลรายย้อนหลัง, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ข,
ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม, จาก http://www.afet.or.th/v081/thai/data/historical_data.php

อัตราเงินประกันล่าสุด ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2553
เป็นต้นไป ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 9 ตาราง 10 และตาราง 11 ดังนี้

ตาราง 9

อัตราเงินประกันประเภทข้อตกลงแบบ *Both options* (หน่วย: บาทต่อข้อตกลง)

สินค้าเกษตร	กรณีการถือครองข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าเฉพาะด้านซื้อหรือด้านขาย (outright long or short)					
	เดือนที่ยังไม่ครบกำหนด		เดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ			
	ส่งมอบ		T ถึง LTD - 1		LTD ถึง LDD	
	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต้น	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต้น	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต้น
ข้าวหอมมะลิ แบบ Both options (BHMR)	16,500	22,000	16,500	22,000	94,000	94,000
ข้าวขาว 5% แบบ Both options (BWR5)	14,000	19,000	14,000	19,000	78,800	78,800
มันสำปะหลังเส้น แบบ Both options (TC)	7,500	10,000	7,500	10,000	75,000	75,000

หมายเหตุ: T หมายความว่า วันที่ใช้บังคับอัตราเงินประกันสำหรับเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตร

LTD หมายความว่า วันทำการสุดท้ายของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า

LDD หมายความว่า วันทำการสุดท้ายของเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า

ที่มา. จาก เงินประกัน, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ฉ, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.afet.or.th/v081/thai/trading/margin.php>

ตาราง 10

อัตราเงินประกันประเภทข้อตกลงแบบส่งมอบรับมอบ (หน่วย: บาทต่อข้อตกลง)

สินค้าเกษตร	กรณีการถือครองข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าเฉพาะด้านซื้อหรือด้านขาย (outright long or short)					
	เดือนที่ยังไม่ครบกำหนดส่งมอบ		เดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ			
	กำหนดส่งมอบ		T ถึง LTD - 1		LTD ถึง LDD	
	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต่ำ	เงินประกัน ขั้นต่ำ
ยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3)	15,000	20,000	32,000	42,000	60,000	60,000

หมายเหตุ: T หมายความว่า วันที่ใช้บังคับอัตราเงินประกันสำหรับเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตร

LTD หมายความว่า วันทำการสุดท้ายของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า

LDD หมายความว่า วันทำการสุดท้ายของเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า
ที่มา. จาก เงินประกัน, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ฉ, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.afet.or.th/v081/thai/trading/margin.php>

ตาราง 11

อัตราเงินประกันแบบสองด้าน (spread margin) (หน่วย: บาทต่อคู่)

สินค้าเกษตร	กรณีการถือครองข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้า	
	สองด้าน (spread margin)	
	เงินประกันขั้นต่ำ	เงินประกันขั้นต่ำ
ข้าวหอมมะลิ แบบ Both options (BHMR)	16,500	22,000
ข้าวขาว 5% แบบ Both options (BWR5)	14,000	19,000
ยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3)	15,000	20,000
มันสำปะหลังเส้น แบบ Both options (TC)	7,500	10,000

ที่มา. จาก เงินประกัน, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ฉ, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.afet.or.th/v081/thai/trading/margin.php>

ปริมาณการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ปริมาณการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 สินค้าที่มีปริมาณการซื้อขายและมูลค่าการซื้อขายสูงสุด คือ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีปริมาณการซื้อขายเท่ากับ 57,363 สัญญา มูลค่าการซื้อขายเท่ากับ 28,990.99 ล้านบาท รองลงมาคือ ข้าวขาว 5% มีปริมาณการซื้อขายเท่ากับ 3,912 สัญญา มูลค่าการซื้อขายเท่ากับ 941.67 ล้านบาท และข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 มีปริมาณการซื้อขายเท่ากับ 32 สัญญา มูลค่าการซื้อขายเท่ากับ 15.01 ล้านบาท (ดูตาราง 12 ประกอบ)

ตาราง 12

ปริมาณการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553

สินค้า	จำนวนสัญญาการซื้อขาย (สัญญา)	มูลค่าการซื้อขาย (ล้านบาท)
ยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3)	57,363.00	28,990.99
ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 (BHVR)	32.00	15.01
ข้าวขาว 5% (BWR5)	3,912.00	941.67
มันสำปะหลังเส้น (TC)	0.00	0.00

ที่มา. จาก สรุปภาวะการซื้อขายรายเดือน, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ซ, ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2553, จาก http://www.afet.or.th/v081/thai/data/monthly_report.php

ปริมาณการซื้อขายข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 เดือนที่มีปริมาณการซื้อขายสูงสุด คือ เดือนมกราคม มีปริมาณการซื้อขายเท่ากับ 1,763 สัญญา มูลค่าการซื้อขายเท่ากับ 472.77 ล้านบาท โดยราคามีความเคลื่อนไหวอยู่ระหว่าง 17.39-18.64 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาคือเดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณการซื้อขายเท่ากับ 620 สัญญา มูลค่าการซื้อขาย

เท่ากับ 152.96 ล้านบาท ราคามีความเคลื่อนไหวอยู่ระหว่าง 15.30-17.71 บาทต่อกิโลกรัม (ดูตาราง 13 ประกอบ)

ตาราง 13

ปริมาณการซื้อขายข้าวขาว 5% เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553

เดือน	จำนวนสัญญาการซื้อขาย (สัญญา)	มูลค่าการซื้อขาย (ล้านบาท)	ความเคลื่อนไหวราคา (บาท/กิโลกรัม)
มกราคม	1,763.00	472.77	17.39-18.64
กุมภาพันธ์	620.00	152.96	15.30-17.71
มีนาคม	414.00	93.01	14.30-15.85
เมษายน	393.00	78.63	12.40-14.60
พฤษภาคม	410.00	82.45	13.00-13.70
มิถุนายน	312.00	61.85	12.91-13.50
รวม	3,912.00	941.67	-

ที่มา. จาก สรุปภาวะการซื้อขายรายเดือน, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ซ, ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2553, จาก http://www.afet.or.th/v081/thai/data/monthly_report.php

การใช้ราคาในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย เป็นราคาอ้างอิง

สืบเนื่องจากปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552 รัฐบาล โดยกระทรวงพาณิชย์มีนโยบายจำหน่ายข้าวตามโครงการประมูลข้าวในสต็อกของรัฐบาล โดยอิงราคาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการประมูลข้าวแบบอิงราคาล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยจะกำหนดให้เสนอราคาประมูลเป็นแบบเสนอส่วนต่างราคา (basis) จากราคาสัญญาซื้อขายข้าวอ้างอิงในตลาดล่วงหน้า ซึ่งเป็นวิธีที่โปร่งใสเป็นธรรม และทำให้ระบบตลาดข้าวทั้งระบบทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยัง

เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การคลังสินค้า (อคส.) ได้เรียนรู้ถึงการใช้อย่างมีประสิทธิภาพของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า (รู้อนาคต ลดความเสี่ยง) ในการประกันความเสี่ยงด้านราคาสินค้าเกษตรต่อไป (นภาพร จิระพันธุ์ทอง, 2552, หน้า 1)

การประมูลสินค้าเกษตรแบบเสนอส่วนต่างราคา (basis) หมายถึง การที่ภาครัฐ โดยองค์การคลังสินค้า (อคส.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำสินค้าเกษตรที่อยู่สต็อกของรัฐบาลออกจำหน่ายโดยการประมูล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประกาศเชิญชวนเพื่อให้ผู้สนใจเข้าร่วมประมูล
2. เปิดให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอส่วนต่างราคา (basis)
3. ประกาศผลผู้ชนะประมูลและทำสัญญากับผู้ชนะประมูล
4. เข้าซื้อขยาล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย
5. ส่งมอบรับมอบสินค้าเกษตรที่อยู่ในคลังขององค์การคลังสินค้า

ส่วนต่างราคา หรือที่เรียกว่า basis หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าปรับปรุงคุณภาพสินค้า ค่าขนส่งสินค้า และอื่น ๆ ซึ่งเมื่อรวมค่าใช้จ่ายเหล่านี้เข้าด้วยกันแล้วก็จะเป็นส่วนต่างราคาที่เกิดขึ้น การคิดส่วนต่างราคาให้เปรียบระหว่าง สินค้าเกษตรที่อยู่ในคลังขององค์การคลังสินค้าที่จะประมูลกับสินค้าเกษตรตามแบบที่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้ากำหนด เนื่องจากราคาของสินค้าเกษตรที่ผู้ชนะประมูลต้องจ่ายให้กับองค์การคลังสินค้าจะใช้ราคาล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นราคาอ้างอิง

ผู้ประมูลที่เสนอส่วนต่างราคาดีที่สุดจะเป็นผู้ชนะประมูล เช่น ถ้ามีผู้เข้าร่วมประมูลเสนอส่วนต่างราคาเป็นบวกมากที่สุดก็จะเป็นผู้ชนะ แต่ถ้าไม่มีผู้สนใจเสนอส่วนราคาเป็นบวก ก็จะพิจารณาผู้เข้าร่วมประมูลที่เสนอส่วนต่างราคาเป็นลบน้อยที่สุดเป็นผู้ชนะ ซึ่งผู้ชนะการประมูลดังกล่าวต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการหรือคณะทำงานระบายสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้องก่อนจึงจะถือว่าเป็นผู้ชนะประมูลอย่างเป็นทางการ โดยมีเงื่อนไขของการประมูลที่สำคัญ ดังนี้ (นภาพร จิระพันธุ์ทอง, 2552, หน้า 6-11)

1. ผู้ชนะประมูลต้องจ่ายค่าสินค้าให้กับองค์การคลังสินค้า = ส่วนต่างราคา (basis) ที่ชนะประมูล + ราคาล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าสำหรับสินค้านั้น

ณ วันที่ออกจากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าพร้อมกับองค์การคลังสินค้า

2. ส่วนต่างราคา (basis) ที่ชนะประมูลจะทราบในวันที่ประกาศผลการประมูล

3. องค์การคลังสินค้าและผู้ชนะประมูลส่วนใหญ่จะออกจากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในช่วงประมาณ 1 เดือนหลังจากวันทำสัญญาประมูล หรือที่เรียกว่าการทำ EFP

EFP หรือ Exchange Futures for Physical เป็นศัพท์ทางเทคนิคของการซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่ผู้ซื้อและผู้ขายทำสัญญาซื้อขายสินค้ากันในตลาดจริง ประกอบกับทั้งผู้ซื้อและผู้ขายได้เข้ามาซื้อและขายล่วงหน้าสำหรับสินค้าประเภทนั้นในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพื่อประกันความเสี่ยงและเมื่อครบกำหนดที่ผู้ซื้อและผู้ขายได้ตกลงกันไว้ ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายออกจากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าด้วยการล้างสถานะถือครองในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพื่อรับมอบส่งมอบสินค้านั้นในตลาดจริงต่อไป

ในส่วนการประมูลแบบเสนอส่วนต่างราคา (basis) หลังจากที่ยังถือครองสินค้า ประกาศผลผู้ชนะประมูลแล้ว ผู้ชนะประมูลจะยังไม่ทราบราคาของสินค้าที่ต้องจ่ายให้กับองค์การคลังสินค้า แต่จะทราบแค่ส่วนต่างราคา (basis) ที่ชนะเป็นเท่าไรทำให้ผู้ชนะประมูลมีความเสี่ยงว่าจะซื้อสินค้าแพงหรือไม่ ขณะที่องค์การคลังสินค้ามีความเสี่ยงว่าจะขายสินค้าได้ราคาถูกหรือแพง ดังนั้น ผู้ชนะประมูลและองค์การคลังสินค้าจึงจำเป็นต้องเข้าไปซื้อหรือขายล่วงหน้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า สำหรับสินค้านั้น เพื่อให้ผู้ชนะประมูลทราบต้นทุนในการซื้อสินค้าที่แน่นอน และองค์การคลังสินค้าทราบรายรับจากการขายสินค้าที่แน่นอน เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาในอนาคต

การจำหน่ายข่าวสารในสต็อกของรัฐบาล โดยใช้กลไกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 มีรายละเอียดดังตาราง 14

ตาราง 14

การจำหน่ายข้าวสารในสต็อกของรัฐบาล โดยใช้กลไกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ครั้งที่	วัน เดือน ปี
1	20 เมษายน 2550	7	19 ธันวาคม 2550
2	20 พฤษภาคม 2550	8	6 สิงหาคม 2552
3	21 มิถุนายน 2550	9	26 สิงหาคม 2552
4	12 กันยายน 2550	10	7 กันยายน 2552
5	24 ตุลาคม 2550	11	28 กันยายน 2552
6	12 พฤศจิกายน 2550		

ที่มา. จาก ข่าวประชาสัมพันธ์, โดย ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2553ง, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.afet.or.th/v081/thai/news/press.php>